

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.	Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.	KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. Vigyázzunk! D. L. — Tárca. A vallásbölcselet főbb problémái és a biblia. Erdős József. — Közügyein k. Levél a szerkesztőhöz. S. Szabó József. — A „Bethesda“ diakonissza-intézet érdekében. Láng Adolf. — Egyházmegyénk életéből. VI. Az alsószabolcs-hajdúvidéki ev. ref. egyházmegye köréből. — Külföld. — Irodalom. — Különlék. — Szerk. posta. — Hirdetés.

Vigyázzunk!

Midőn olvasom az evangéliom eme szavait: „Boldogok a békességre igyekezők, mert azok Isten fiainak mondatnak“, önkénytelenül is fölmerül előttem azon kérdés, hogy lehetne-e ember, ki mint „Isten képére és hasonlóságára teremtett“ erkölcsi valóság a szó magasztos értelmében vett Isten fia lenni ne törekedjék; ki feledné eme szavak igazságát: „A kik a békességnek szeretői, az igazságnak gyümölcseit békességesen vetik“?

De mert látjuk lépten-nyomon megtapodtatni a béke virágait; dúlni a viszály romboló szelét; koronként megújulni a testvérharcz ádáz indulatrohámát: a gondolatok tömkelegében bolygó lelkem kérdésbe teszi, hogy mikor valósul a próféta jóslata: „Lakozik a farkas a báránnyal, és a párducz a kecskefiúval fekszik, a borjú és az orosz-lánkölyök és a kövér barom együtt lesznek, és egy kis gyermek őrizi azokat“?

Hogy ilyen s ehhez hasonló gondolatok épen korunkban teljesen jogosultak, az túl van minden kétségen.

Korunk a míveltség, felvilágosodás aranykorának van nevezve. Valljuk meg, hogy sok tekintetben méltán! Ugyde a míveltség talaja, a felvilágosodás tündöklő napja miként adhatnak tápot a gyűlölség, szeretetlenség, ellenséges érzelmek mérges növényei számára? . . . Vagy talán már a visszaesés lejtőjére ért volna az emberiség; az előrehaladás többé nem lehetséges; valósulnak a közmondás ama szavai: „Minden dombnak van lejtője“; Ikarus-szárnyakat öltött volna talán ma már az emberiség s a felvilá-

gosodás fénye és melege annyira kártékonyan hat reá, hogy aláhullás veszélyének néz immár eléje; hogy ajkairól hangzik a szó: „Minél fentebb repülök, annál jobban szédülök“? . . .

Mikor, óh mikor láthatja valósulva az emberiség eme jóslatot: „Békességben míveli vala kiki mind az ő földét, a föld pedig az ő gabonáját, és a mezőknek termő fái megadják vala gyümölcsöket — a vének az utczákon ülnek vala mindnyájan, jó dologról beszélnek vala egymás között; az ifjak pedig szép öltözeteket viselnek vala“?

Bár föltűnik előttem az imént vázlatosan rajzolt kóros tünet különböző téreken, de tekinteten kívül hagyva egyebeket, ezúttal csak egy fájdalmat keltő jelenségre utalok, mely a vallásegyenlőség, a míveltség, felvilágosodás jelen korában, mint rémes árny tűnik föl protestáns lelkem előtt s fülembé cseng: **v i g y á z z u n k!**

Igen, **v i g y á z z u n k!** ismétlem, mert habár — hála érte Istennek! — ma már nem lobog többé a máglyák lángja, melyek egykoron elhamvaszták testöket azoknak, kikben Krisztusnak lelke lakozék; habár nem kell hordoznunk többé a gályarabság súlyos bilincseit; szívünk a penészes börtönök büzhödt legét: mindazonáltal midőn azok részéről, kik hivatásuk szerint „béke apostolai“ tartoznának lenni, isteni s emberi törvényekkel visszas arányban álló cselekményeket látunk, hallunk s fájdalommal tapasztalni vagyunk kénytelenek, hogy épen Krisztus szolgálói közül is akadnak olyanok, kik feledik a Megváltó szavait: „Arról ismernek meg titeket az emberek, hogy tanítványaim vagytok, ha egymást szeretitek“; s hogy: „Ha a te ajándékoadat az oltárhoz akarod vinni és ott megemlékezel arról, hogy a te atyádfiának vagyon valami panasza elled, hagyd ott az oltár előtt a te ajándékoadat és menj el, békélj meg először atyádfiával és azután eljövén, úgy vigyed fel a te ajándékoadat“: bizony-bizony nem lehet elég-szer nyomatékosan ismételni: **v i g y á z z u n k!**

Egyházi s politikai lapok hasábjain megjelent közlemények; kisebb s nagyobb társadalmi körben elhangzott nyilatkozatok, beszédek indokoltá teszik előttünk, protestáns egyház kebelében levők előtt, ama jelszót: vigyázzunk!

Midőn hangzik előttünk, hogy „a bevett keresztyén felekezetek viszonyosságáról szóló törvény a katolikus vallásra nem vonatkozik, mert ez avita, haereditaria, constitutionalis, non recepta — ő, örökölt, alkotmányos, nem bevett vallás“. Midőn ilyet olvasunk: „A katolikus pap egyre-másra szedi a reversalisokat; szedhetném, mert a törvény sem tiltja, csak érvényt nem biztosít nekik. Én kötelességem szerint a vegyes házasságra jelentkezőktől azt kérdezem: megígérik-e gyermekeik katolikus nevelését, mert különben őket ünnepélyesen összeadnom nem szabad“. Midőn ilyeneket olvashatunk: „A pápista ember, még ha gyilkol vagy gyujtogat is, könnyebben üdvezül, mint a kálvinista!“ Ha ilyen s ehhez hasonlókat hallunk, olvasunk: bizonyára méltán csendül meg fülünkben: vigyázzunk!

Protestáns anyaszentegyházunknak őrállói! legyetek ébren! . . .

Vannak, kik feledik, hogy nem mindig római katolikus szertartás volt honos Magyar hazánkban; „kik államot az államban“ alkotni óhajtanának; kik előtt évszázadok alkotmányai „csak füst és pára“; kik feledik az evangéliom szavait: „Szeressed felebarátodat, mint te magadat“; kiknek talán ma is szívök örömeire szolgálna börtönben, lánczra verve, máglya tűzoszlopai közt vergődve látni a protestantismushoz rendületlenül híveket; kiknek szemök van a látásra, de látni nem akarnak; kiknek fülök van a hallásra, de hallani nem akarnak . . .

Jöjj, óh jöjj el felvilágosodás dicső napja, hogy fényt deríts a lelkek égén! Krisztusnak szeretete, foglald el állandóan a kebleket, hogy ne legyen egyetlen egyház kebelében sem olyan, ki süket maradjon a Megváltó ama parancsának teljesítésére: „Egymást szeressétek!“

Miért ne lehetne béke, szeretet, egyetértés? . . .
Miért kell dúlnia viszály, versengés, gyűlölet átkos szelének? . . .

Istennek Szent Lelke szállj alá mindnyájunkra s szólj minekünk mindenkoron: „Békesség tinéktek!“ Addig is pedig: szeressük Istent, szeressük embertársainkat, egyházunkat, hazánkat, s valósuljon rajtunk: „Megmarad a hit, a reménység, a szeretet, ez három, ezek között pedig legnagyobb a szeretet“.

„Atyámiai, férfiak!“ : Vigyázzunk!

D. L.

T á r c z a.

A vallásbölcsezet főbb problémái és a biblia.

(Folytatás.)

IV.

A jó és gonosz problémája.

„A gonoszról szóló tan a rendszerek próbaköve“. Ritter eme nézete teljesen igazoltnak bizonyul be, mihelyt a modern philosophiának e problema megfejtésére irányuló sikertelen törekvéseit szemügyre vesszük. Kezdjük hát mindjárt Kanttal, a kinek főfőtörekvése az vala, hogy az emberi elme tudásvágyát, melyet a philosophia több évszázados kísérletezése kielégíteni képes nem vala: kriticismusával elvezesse ama révparthoz, hol nincs többé megismerési vágy, nincs nyugtalan búvárkodási hajlam, hanem csak örök nyugalom. Igenis, ezt az örök nyugalmat megtalálnók már itt alant speculatio nélkül is, hahogy nem léteznék e világban s bennünk a gonosz. Hogyan és honnan is van ez az erkölcsi világban s van-e reá szükség? Kant a maga metaphysikai, illetve ethikai álláspontján kénytelen megengedni, hogy van az emberben bizonyos törekvés, melynélfogva szeret rugódozni az erkölcsi törvény ellen és így annak eszményi megvalósulását akadályozza. Ez a gonosz principiuma; melyet nem az emberi természet korlátoltságából, hanem egyenesen az erkölcsileg rosszból eredeztet, azt mondva, hogy őseredetileg az emberben a jóra való képesség megvolt, és nem lehet megérteni, hogy a bennünk levő erkölcsi rossz hogyan is jöhetett létre? Így tehát arra a következtetésre vezéreltetünk, hogy a gonoszra nincs szükség, de tapasztalatilag megvan és nyilvánulásában mint a jó ellentéte észlelhető. Elenyésztesére nézve pedig Kant szerint nincs más mód, mintha a szentség eszménye megvalósul, das Ideal der Heiligkeit die Menschheit annimmt, és így „az Ige testté lesz“. Ez az antirationalistikus színezetű nyilatkozat, a modern bölcselet egyik koryphäusának szájából kétségkívül meglepő, s ezt a kantianusok nem is akarták megérteni. Ugyde tudnunk kell, hogy Kant a bibliai gonosz fogalmával nem törődött s a gonosznak ethikai fogalma nála pusztán elvont képzet; oly valami, melyet az ember saját erkölcsi immanens erejénél fogva megszüntethet, ama tétel szerint: tenned kell, tehát teheted. Arra nem is gondol, hogy a kategorikus imperativus gyakorlati kivitelének útjában ott áll ám a non possumus, a mennyiben a gonosz elváthatatlanul össze van forrva emberi természetünkkel.

Fichte és Schelling elmélete még kevésbé fejté meg a gonosz létezésének okát, a mennyiben t. i. mindketten a Spinoza-féle pantheismus labyrinthjében bolyongva, nem tudják megtalálni a kivezető Ariadne-fonalat. Ismeretes előttünk már általánosságban a pantheista Spinoza felfogása. Cartesius még a gonoszt a szabadsággal való visszaélés következményének, tehát önkényből eredőnek tartotta (Medit. IV. Princ. ph. I.), mely mint ilyen, ellentéte a jónak, és oka, vagyis az a defectus, melynél fogva bűnbe esünk, non in nostra natura sed in nostra actione sive in usu libertatis rejlik. A voluntas, mely magát az értelem által fékezni s vezéreltetni nem engedi, áttörve az útjában álló korlátokat, s túllépve az értelem által kijelölt határt, facile a vero et bono deflectit atque ita et fallor et pecco. Ezt az ethikai álláspontot — melynek következetes

továbbfejlesztése mellett e problema sikeres megoldást nyerhetett volna — a cartesianismus folytatója Spinoza mellőzte. Rá nézve pusztán két megoldási mód volt lehetséges; nevezetesen vagy positivumnak és így az isteni substantiához tartozónak kellett tekintenie a gonoszt, vagy pedig azt mint negativumot, pusztán emberi képzelődésnek és üres agyrémnek kellett nyilvánítania. És ő ez utóbbi alternatívát választotta. Mert nem engedheti meg — úgy mond — peccatum et malum quid positivum esse, multo minus aliquid esse aut fieri contra Dei voluntatem. Ugyde már a gonosznak alaki és tartalmi meghatározása folyamán ellenmondásba esett. Nevezetesen szerinte minden dolognak, mely lényeggel (essentia) bír, feltétlen oka az Isten. Így hát a gonosznak, a bűnnek s minden rossznak forrását is — ha ugyan a gonosztól a lényegét kereken megtagadni nem akarjuk — egyenesen Istenben kell keresni. Hogy ez a következtetés indokoltnak ne bizonyuljon be: Spinoza az erkölcsi rossztól egyszerűen elvitatja a valóságot, azt mondva, hogy az nem positivum, hanem pusztán fogalmi tagadása a jónak. Szerinte egy és ugyanazon dolog egy és ugyanazon időben jó is, rossz is és közömbös is lehet. (Eth. IV. praefatio). Ebből következik, hogy nemcsak a gonosz, hanem a jó is, nemcsak a boldogság és erény, hanem annak ellenkezője is pusztán felfogás dolga, vagy mint ő definiálja, a képzelődés szüleménye; vagyis a jó és gonosz nem ellentét, hanem csupán relatív fogalom. Ennélfogva a gonosz elenyésztetésére elegendő a dolgok megismerése (intelligere res humanas), mely megismerés szeretetre, a szeretet pedig az erkölcsi ideál megvalósítására vezet. Hogy azonban ez ideál magaslatára való eljuthatás az intellectus segítségével miként érhető el; s hogy maga Spinoza etikája 4. könyvének (de servit. hum. seu de affectuum viribus) tárgyalása után miként emelkedik föl az emberi akarat szabadság eszméjéig: az továbbra is nyílt kérdés marad.

Schelling ebből a Spinoza-féle pantheismus rengetegéből az ő természeti és azonossági bölcselésével nem tudott kibontakozni. Tudvalevőleg ő a gonosznak lehetőségét az emberi akarat szabadságából eredeztette; a szabadság forrásául pedig — mint előbbi problémánk folyamán láttuk — egy homályos létezési okot állapított meg. De arra a kérdésre, hogy miként állott elő a gonosz? emberi vagy isteni ténykedés okozata-e az? Spinozával együtt azzal felel, hogy a gonoszt, amaz általa képzel létezési ősök kifolyásának, vagyis egyszerűbben szólva, Isten művének tekinteni nem lehet, mert a Teremtő akarata csakis jót hozhat létre. „Nur die Erweckung des Lebens ist der Wille des Grundes, nicht das Böse unmittelbar und an sich“. Mindamellett, ép úgy mint mestere, nem tudott következetes lenni. Rendszere folyamán a gonoszt, már mind lehetőségileg, mind a valóságban, olyas valaminek tartja, a mi az isteni önkijelentésnek egyik szükséges eleme. Mert szerinte csakis ellentétek harcza után várható egység és háborúságok után jó létre a békeesség áldása; s ha nem volna meg az elvek különbözősége: akkor az egység (az isteni lényeg) nem tudhatná bizonyítani mindenhatóságát. Ám legyen; de ha egyszer következtelenségbe esve, a gonoszt az Isten önkijelentésének egyik feltétele gyanánt tüntette föl: akkor bizonyára Istent tartja a bűn forrásának, már annál is inkább, mert nézete szerint Isten a maga kijelentésének minden következményeit jóeleve tudta. Mivel pedig a gonosz és jó elvét, mint egymással ellentétes ős principiumot rendszerében megtűri, ezzel a dualismusként enged tért, noha azzal a feltétellel, hogy a gonosztól a küzdelem jutalmát megtagadva, csakis a jó elvének

juttatja osztályrészül a pálmát. Szóval a gonosz eredetének levezetése és elenyésztetésének megoldási kísérlete Schellingnél is, mint Spinozánál, ellenmondással van tele. Ezt akarta kikérülni rendszerében Hegel.

Hegel nyílt ellentétbe állítja egymással a jó és gonosz principiumát, mint az erkölcsi fejlődés szükséges feltételeit. Szerinte az ember tulajdonképen a bűneset, emez örök mythos által lett nagykorúvá, valóságos emberré, a minthogy Schiller is a bűnbeesés tényét, az ember önállóságra való jutásának egyik hatalmas bizonyítéka gyanánt tekinti, a mennyiben az emberi szellem, az ösztön uralma alóli felszabadulásának, értelmi szabadságának igazolására nem követhetett volna el soha hősiességesebb tettet, mint ama paradicsomi büntényt. Ugyanazon gondolkozás által, mely ezt az esetet előidézte, nyeri a hegeli szellem azt az erőt, mely őt minden igazságra elvezérel. A gondolkozás — ez a hegeli hatalom — sebet üt és gyógyít, öl és megelevenít. Igen; mert kiragad a bűn hatalmából és szabaddá tesz. Az egyes alany csak akkor gonosz, ha megmarad az objectiv gonosz álláspontján; az arra való lépés magában véve még nem bűn (alanyilag véve). A gonosz elenyésztetésének eszköze, vagyis a megváltás ténye kizárólag a gondolkozás eredménye. Ismeretes dolog, hogy Hegelnek a bűnről való felfogása, a gyakorlatban mily áldatlan tényeket szült. Egyik tanítványa (a berlini Schmidt, pseudonym M. Stirner) fennen hirdette jelszavaként: Mir geht nichts über mich. Blanc Louis, Proudhon („la propriété c'est le vol“) és társai mind hegelianusok voltak. De a józan utókor az ily képzetekkel érdemileg bánt el s a Hegel-féle modern gnosticizmus felett napirendre tért. Hozzá közel áll problémánk felfogását illetőleg, a modern philosophus dogmatikusok koryphäusa Schleiermacher, kinek elmélete nemcsak túlsúlyra jutott a hegeli irányzat felett, hanem bizonyos mérvben hatást is gyakorolt a bűn és váltság dogmájának újabb speculativ felfogására.

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

Levél a szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Ur!

A tiszáninneni egyházkerületből jöttem az áldott Alföldre, a mely egyházkerületben — tudvalevőleg — a lelkészminősítésre nézve drákói szigorúságú szabályrendelet van életbe léptetve. A tiszántúli egyházkerületnek e tekintetben radikálisabb irányát idáig sem győztem eléggé dicsérni, most pedig olvasva amaz igen méltányos és szabadszellemtű javaslat és minősítési alkalmazás kíséretében átalakítva felterjesztett és az egyházkerület által sanctionált szabályrendeletet, olyannak tartom azt, mely a zsinati törvénynek betűben és leghívebben megfelel, a lelkésznek mindennemű érdemeit böles körültekintéssel igazán tekintetbe veszi, s mint ilyen, hivatva van arra, hogy majdan egy egyöntetű szabályrendelet készítésénél a benne leendő közmegegyezésre appelláljon. Jól esik látnom az egyetemeket érintő kitételeknél a külföldi jelző elhagyását, mert hiszen pusztán ezeknek hangsúlyozása valóban arculütése, semmibe sem vevése volt virágzó hazai egyetemeinknek.

A különben eléggé tiszta és átlátszó szabályrendeletnek a tanárokat illető pontjai azonban nincsenek teljes világításban előttem, azért engedje meg a t. Szerkesztő Ur, hogy magyarázatért hozzá forduljak.

Feltűnt nekem, hogy míg az 1883-iki szabályrendelet mindenütt gymnasiumi és képezdei tanárokról teszen említést — eltekintve természetesen a hittanszaki professoroktól; — addig az új, módosított szabályrendelet pusztán csak „lelkészi képesítéssel bíró rendes vallás-tanárok“-ról szól. Mi történik most már az olyan lelkészi képesítéssel bíró gymnasiumi, esetleg képezdei tanárokkal, a kik nem vallást tanítanak, hanem philologiai, történeti vagy más ilyen szakon működnek? Hogy több ilyen tanár van és működik felekezetünk gymnasiumaiban, azt említenem felesleges.

Óhajtanám végül tudni, hogy miféle kategóriába esnek a lelkészi képesítéssel bíró gymnasiumi helyettes és segédtanárok, s olyanok esetleg, a kik a theologiai tanfolyam s a két lelkészi bizonyítvány megszerzése után, egyetemet is végezve, egyik-másik tudományszakból egy, vagy talán két vizsgálatot is kiállottak, de még a diplomát s vele a rendes tanári czímet nem szerezhették meg!?

Mindezekre szíves és nagybecsű felvilágosítását kérve, kitűnő tisztelettel maradok

Karczag, 1889. október 21.

S. Szabó József,
gymn. tanár.

Az első kérdésre megtalálja a t. kollega úr a feleletet lapunk ugyanazon számában, melyben a bizottsági munkálatot olvasta. Az egyházkerületi közgyűlésről szóló tudósításban ugyanis (42. szám, 385 lap, első hasáb) elmondja Referens, hogy a gyűlésen a „vallás-tanárok“ exclusiv irányzatot jelző szó egy új pont bevételére adott alkalmat, a mely szerint a lelkészi állomásokra pályázhatók közé minden lelkészi minősítéssel bíró tanár fölvételre. A második kérdésre nézve úgy vélekedem, hogy azon tanárok, a mennyiben segédlelkészi szolgáltatásra kibocsáttattak, lelkészi bizonyítványaik minősége szerint a segédlelkészekkel esnek egy kategóriába.

Szerkesztő.

A „Bethesda“ diakonissza-intézet érdekében.

1866. május 30-án alapított a budapesti német ref. egyház egy kórházat, melynek a „Bethesda“ bibliai nevet adta s a betegápolást két diakonisszára bízta, kiket a rajna-melléki Kaiserswerthből hozattak azon reményben, hogy hazai leányok és nők e két nővér vezetése mellett képezendik ki magukat Krisztus szolgálóivá a betegek ápolása szent szolgálatában, örömmel lelkesülve az Idvezítő ez ígéje felett: „A mit cselekedtetek egyikével az én szegény atyámfiaimnak, azt én velem cselekedtetétek“.

E remény azonban csak részben ment teljesedésbe; mert csak néhány hazai nő lépett e pályára és a nagy sokaság még csak készül, vagy csak várakozik a piacon hívalkodva.

Pedig e szolgálat méltó egy kegyes nőhöz és ily szolgálatnak ígérete van a jutalomra, miután ezt Jézus úgy tekinti, mint önmagán teljesített jó munkát.

A Bethesda egyik oszlopa, Koenig Rudolf lelkész beszéli, hogy hazánkban akadt nőre, ki protestáns létére katholizálni akart, csak hogy magát az irgalmas (betegápoló) nővérek módjára szentelhesse a diakonisszai szolgálatra.

Ily áttérésre — hála Istennek — szüksége nincs a hazai nőnek (leánynak, özvegy nőnek); mert hiszen a diakonisszai magasztos egyházi hivatal, az első keresztyének ez újra felélesztett hivatalát, elfoglalhatja a Jézus és a szenvedő emberiség szava iránti szeretettől lelkesülő prot. nő a hazánk fővárosában, a kies Városligetben létező prot. intézetben, a „Bethesda-ban“, mely kórház is, de diakonisszákat képező intézet is.

Felhívlak, hazám azon protestáns leányai, kik e magasztos, keresztyén hivatásra testi és lelki képességet éreztek magatokban, hogy jelentkeztek a belépésre Koenig Rudolf ev. ref. lelkésznél (Budapest, Városliget, Hermina-út „Angol villa“), ki veletek közlendi a belépés feltételeit.

Testvérek, a többi diakonisszák közé mentek. Nem lesztek elzárva családaitoktól. Ha szerencsétek kerül, onnan férjhez is mehettek, sőt más fontos okok miatt onnan ki is léphettek. A ki pedig e pályán marad, holta napjáig el lesz látva az intézet által, mint annak szeretett családi tagja.

Ti lelkész-testvérek pedig, legyetek szószólói ez intézetnek; mert nagy az aratás és kérnünk kell az Urat, hogy munkásait küldje az aratásnak mezejére.

Tiéd az ügy, Urunk Jézusunk, a munkások iránt is beléd vetjük bizodalunkat.

Láng Adolf.

Egyházmegyéink életéből.

VI. Az alsószabolcs-hajdúvidéki ev. ref. egyházmegye köréből.

Ez egyházmegye f. évi augusztus 21-én Hajdú-Nánáson tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből közöljük a következő közérdekű részleteket.

Az esperes, egyházlátogatásáról beterjesztett jelentését így kezdi:

A szabályszerű látogatást ez évben már ismét a szokott módon, t. i. két egyidejűleg működő küldöttségben lehetett teljesítenünk a május 15—30 közti időben; az egyházmegye északi oldalán Pákozdy Lajos egyházmegyei tanácsbíró s Laposy János egyházmegyei jegyző, a déli oldalon pedig velem együttesen Soltész László tanácsbíró urak járván el. Szíves munkatársaim fogadják ezúttal is a megérdemelt köszönetet buzgó segédkezésökért!

A mi egyházmegyénk vallás-erkölesi állapotát illeti, erre nézve nem akarván az előző években mondottakat ismételni, jelenleg is csak azon véleményemnek adok egyszerűen kifejezést, hogyha nem dicsekedhetünk is valamely szemmel látható haladással, de Istennek legyen hála, okunk sincs a hanyatlás miatt panaszkodni.

Elégnek tartom ezúttal, egyszerűen kifejezni azon meggyőződésemet, hogy egyházmegyénknek nincs oka pirulnia a nagy magyar alföldön levő többi testvéregyházmegyék mellett, nemes versenyben haladván, működvén a lehetőség szerint, azokkal együtt a vallásosság, egyházas élet s a köznevelés terén.

Örömmel jeleztem mult évi jelentésemben, hogy a kebelbeli egyházaink minő szép áldozatokat hoztak az árvíz által

károsult testvéregyházak javára; s íme most szintén hasonló örömmel jelezhetem, hogy ez év folyamán a polgári missió ol-tárára szintén igen szép áldozatokat hozott a jótéteményben meg nem restülő testvériesség s nemes buzgóság.

Az 1888-ik évi népmozgalmi kimutatás szerint: 1. Lélekszám, fi: 53,300, nő: 53,537, összesen: 106,837. 2. Születek élve, törvényes fi: 2189, nő: 2094, összesen: 4283; törvénytelen fi: 175, nő: 170, összesen: 345; halva fi: 104, nő: 88, összesen: 192. Összesen fi: 2468, nő: 2352, összesen: 4820. 3. Meghaltak fi: 1871, nő: 1917, összesen: 3788. 4. Szaporodás fi: 597, nő: 435, összesen: 1032. 5. Házasultak tisztán ref. 1139 pár, vegyes 74 pár, összesen: 1213. 6. Áttértek fi: 11, nő: 7, összesen: 18. 7. Kitértek fi: 7, nő: 9, összesen: 16. 8. Tanköteles 6—12 évig fi: 6042, nő: 5962, összesen: 12,004. 9. Iskolába járt fi: 5101, nő: 4735, összesen: 9836. 10. Iskolahagyott fi: 531, nő: 635, összesen: 1166. 11. Iskolázatlan fi: 410, nő: 512, összesen: 1002. 12. Ismétlőköteles 13—15 évig fi: 2199, nő: 2157, összesen: 4356. 13. Iskolába járt fi: 1529, nő: 1445, összesen: 2974. 14. Iskolába nem járt fi: 670, nő: 712, összesen: 1382. 15. Konfirmáltatott fi: 526, nő: 536, összesen: 1062. 16. Tanító rendes: 105, ideiglenes: 9, összesen: 114; fiúkat tanít: 55, leányokat: 49, vegyesen: 10, összesen: 114; oklevele van 69-nek, igazolványa 39-nek, kibocsátványa 3-nak, lelkésztanítói képesítvénye 1-nek, segédlelkézi képesítvénye 1-nek, semminemű képesítvénye sincs 1-nek. Tanítói fizetések átlaga: 496 frt.

Az 1888-ik évi közpénztári számadás megvizsgálásáról beterjesztett jelentés szerint: I. Beveendő volt 9399 frt 52 kr. II. Bevéttetett 9379 frt 52 kr. III. Hátrány 20 frt. IV. Kiadás 9196 frt 02 $\frac{1}{2}$ kr. V. Maradvány 183 frt 50 $\frac{1}{2}$ kr. A pénztár állása 1888. végén 8298 frt 92 $\frac{1}{2}$ kr.

Az 1888-ik évi lelkész-gyámintézeti pénztári számadás megvizsgálásáról beterjesztett jelentés szerint: I. Beveendő volt 33,803 frt 42 kr. II. Bevéttetett 33,803 42 kr. III. Kinmaradt. IV. Kiadás 32,899 frt 65 kr. V. Maradvány 903 frt 77 kr. A pénztár állása 1888. év végén 31,682 frt 27 kr.

A tanító-gyámintézeti pénztár állása 1888-ban a következő volt: 1. Beveendő 11,905 frt 04 kr. 2. Bevétel 11,877 frt 04 kr. 3. Hátrány 28 frt. 4. Kiadás, a) gyümölcsöző 11,179 frt 91 kr, b) enyésző 556 frt 24 kr. 5. Maradvány 140 frt 89 kr. 6. 1888. évi gyarapodás 443 frt 50 kr.

(Vége köv.)

K ü l f ö l d.

A valdensek emlékűnepe.

Az a kis felekezet, — első megindítója a reformáció nagy művének, — melyet a III-ik Inceze által ellene indított kereszt-háború, az inquisitio máglyalángjai, a későbbi üldöztetések egész sora nem voltak képesek megsemmisíteni, melynek egyszerű követői Piemont szép völgyeibe elhúzódva ma is tiszta, egyszerű szokásaikkal, erkölceikkel, az evangéliomhoz való ragaszkodásukkal élnek, 200 éves emlékűnnepet ült az 1689-iki események emlékére.

Az ünneplés kezdete nem Olaszországban, hanem Schweizban volt. A genfi tó partján, ama helyen, hol 200 évvel ezelőtt Arnaud Henry s 900 társa buzgó imával hullott térdre, mielőtt ama veszélyes s hallatlanul merész hegyi útnak neki vágta volna, melyet, küzdve a természettel, félve az ellensé-

ges erőttől, hősies elszántsággal kellett megtenniök, augusztus 16-ika óta egyszerű márvány obeliszk hirdeti a hősök dicsőségét. Talapzatát a tó kék hullámai nyaldossák, márványtábláján a valdens egyház jelmondata ragyog: „Lux lucet in tenebris“. Olasz felírata: „3 évig tartózkodván e vendégszerető földön, e helyről indultak vissza hazájokba a piemonti valdensesk 1689. aug. 16-án. A hősök utódai emelték azoknak e követ 1889. aug. 16.“.

E napon vetélkedve gyűltek össze schweiziak és valdensesk, körülállva a tó parton felállított kis szószerket. Erről elsőben egy genfi valdens üdvözlő szózata hangzék el, majd a „Table Vaudoise“ küldötte olvasta fel a valdenseskre és az ünnepélyre oly szépen illő CXXIV. és CXXVI. zsoltárokat, mire a waldens-hymnus „Ritorno dall'Exilio“ zendült fel. Ünnepi beszéd és imádság következett ezután, míg az újonnan kezdődő éneket a hirtelen megindult eső szakítá meg. Azonban a szétozslásra kényszerített közönség jelentékeny része összegyűlt a pranginsi vár terraszán ünnepi lakomára, melyen az emelkedett hangulatot a költői vidék csodás szépsége és a hatalmas történelmi emlékek egyaránt biztosíták. A sok pohárköszöntő közül nem egy jutott a 12 bátorlelkű valdensnek, kik azon estve a tón áthajózva s az ősök lábnyomait követve, azok útját a Moncenisión újra megtenni elhatározzák. S hatnak sikerült is az út nehézségeit legyőzni.

Minő hatalmas emlékek vonulhattak át e derék férfiak lelkén, mikor útjuk közben lenéztek a Col du Bonhomme hegylejtőről, vagy mikor a Salbertrand hídnál levő csatatéren áthaladtak, vagy a Mont Sei sziklacsúcsáról — mint egykor elődeik — a hazai hegyeket üdvözölték. Dicső emlékek egész sora, tisztelet a hősök iránt, kik nem mint békés vándorok lépkedtek itt, hanem mint fáradt, üldözött, éhező, álmukból felvert menekvők futottak s mégis dicsőségkoszorúza hősök gyanánt kerültek ki a túlnyomó ellenséggel folytatott, csaknem reménytelen küzdelemből — bizony ezek tölthették el szívüket!

Magában a valdensesk völgyében aug. 27-én a Balzigliai összejövetellel kezdődtek az ünnepélyességek. Pompás nyári nap kelt föl, az ünneplőket örömmel szólítva, s mikor első sugarai megaranyozták a hegyek csúcsait, a San Martino völgyében vándorok seregei tűntek fel, kik közel s távol eltöltve az éjt, a völgy tulsó feléhez, Balsille sziklavarához közeledtek. A zászlókkal s virágfüzérekkel díszített házak s kunyhók közt haladtak a csoportok, hol az idegen földi (Braziliából, Angliából, Hollandból, Norvegiából, Északamerikából jött) jövevények közt festői képet adtak a völgy lakói sajátos öltözetekkel, a valdens leányok fekete ruhájokkal, fehér főkötőkkel s nyakkendőikkel, az asszonyok sötét, komoly ruházatukkal. Örvendező arccal mentek át e csoportok a völgyön, mire egykor az ősök, sziklavárukba szorítva, komor aggódással tekintettek le. Ah azok nem a fényes nap sugarai mellett, nem a tarka gyepek s virágzónyegen mentek át, hanem az éj sötétjében kúsztak a sziklapárkányon előre, melynek láttára nappal megremegtek!

Maga az ünnepély egyszerűen folyt le. A Balsille sziklák 4 csúcsa, a Mont Pelvoux és Guinivert hegyóriásai árnyékot vetettek a zöldelő mezőre, hol a zászlókkal ékített szószerket körül félkörben telepedett le a tarka tömeg. $\frac{1}{2}$ 9-kor a megharsanó trombiták üdvözölték a nehéz útról közeledő 6 vándort, kik a Mont Cénisről haladtak lefelé. $\frac{1}{2}$ 10-kor az istenitisztelet kezdődött, melynek leírását s az azokon tartott

beszédet mellőzzük. Azután a Balziglia faluban az ünnepély alkalmából adakozásokból felállított iskola megszemlélése következett — s a jövevények széteszlottak a közeli helyeken, vagy a völgy kunyhóiban éji szállásra s élvezni az egyszerű, de szíves, tiszta lelkű nép vendégszeretétét.

Másnap, aug. 28-án a pralii ünnepély volt: az Arnaud első predikációjának emlékére az újra látott hazában, egy emlék állíttatott. Akkor Arnaud egy ma is elrontatlanul fennálló valdens templom előtt a padról mondá el a zoltár szavait: „Gyakorta nyomorgattak engemet az én ifjúságomtól — ezt mondja most az Izráel. Gyakorta nyomorgattak engemet az én ifjúságomtól fogva, mindazáltal nekem semmit sem árhattak“.

Az itteni rövid ünnepély nemes komolysággal és méltósággal folyt le.

Örömmel látjuk e kis felekezet ünnepsését, s midőn látjuk, hogy a túlnyomó erő, az erőszak s kegyetlenség minden embertelen próbája nem tudta e maroknyi lelkesült, hitbuzgó sereget megsemmisíteni, s hogy az ma is hitében, multjában örvendezve él s élni akar, eszünkbe jutnak a zoltáríró szavai: „Hatalmasan cselekedett az Ur ezekkel“.

Futó Zoltán.

New-York-ban egy új társaság alakult oly célból, hogy halottas házakat állít, melyekben az emberi hullák eltarthatók legyenek. Jelszava nem a „crematio“ (= megégetés), hanem a „desiccatio“ (= kiszárasztás) s igyekszik a megholtakat változatlan alakban és arccal megőrizni. A felállítandó épület több emelettel fog bírni s 40,000 hullát lesz képes befogadni és pedig egy-egy hely olcsóbb lesz benne, mint a temetőben. Még megérjük az egyiptomi mumiák korát!

Érdekesekek a következő adatok a törvénytelen szülöttek számarányára vonatkozólag: a protestáns Londonban 25 törvényes gyermekre 1, — s a római katolikus Párisban 2 törvényes gyermekre szintén 1 törvénytelen esik. Bécsben a törvénytelen szülöttek száma haladja a törvényes házasságból szülöttekét; azonban a szomorú elsőség e téren is Rómának, a pápa „szent“ városának jutott, hol egy törvényes gyermekre 2²/₃ törvénytelen esik. Hasonló arányt mutat a gyilkosok statisztikája. A prot. Poroszországban 100,000 ember közt kerül egy gyilkos, míg Spanyolországban 4113-ra s Rómában 750-re jut egy-egy.

Irodalom.

Ünnepi és alkalmi predikációk. Irta Papp Károly budapesti ref. lelkész. Jövő heti számunkban már ismertetni fogjuk a kitűnő mű szerző e művét. Most csak annyit jegyzünk föl róla, hogy a 159 lapra terjedő kötetben összesen 19 beszéd foglaltatik. Ára 1 frt 40 kr.

Közlöny. A debreczeni hittanszaki önképző társulat e lapja, Bartók Jenő 4. th. és Jánossy Zoltán 3. th. szerkesztésében immár 20-ik évfolyamát kezdi meg. Az első szám tartalma: szerkesztői előszó; Az „ebed Jahve“ egy új éneke, Dicsőfi József felügyelő tanárnak általunk már jelzett felolvasása; Estve, költemény Szaboleska Mihálytól; A kerubok, Mérsáros Lajostól; A képtisztelet a ker. egyházban, Balogh Ferencz 3. th.-tól; A reformatió évfordulóján. Jánossy Zoltántól; Nyílt levél a társulathoz, Kálmán Farkas lelkésztől; A smyrnai egyház körlevele Polykarp vértanúságáról, Dézsi Lajostól, és

vögyes közlemények. A felsorolt tartalomjegyzék arról tesz tanúbizonyságot, hogy ifjaink szeretnek a komoly vizsgálódás, a mélyreható tanulmányok útjain is járni. Olvassa el bárki e tanulmányokat s rokonszenvezni fog azzal az ifjúsággal, mely a szellemi munkásság terén már is ily erővel tud forgolódni. Ajánljuk e lapot a főiskolánk belső ügyei, szelleme iránt érdeklődő nagy közönség figyelmébe. Előfizetési ára helyben 1 frt 50 kr, vidékre 1 frt 70 kr.

Az autonomia ereje. Irta Janus. A „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ három számában fentebbi cím alatt megjelent hatalmas vezérezikk külön lenyomatban is megjelent Budapesten Kókai Lajos bizományában. Ára 20 kr. E czikkék felekezeti szempontok mellőzésével az autonom középiskolák kérdéséről taglalják. Mélyreható szellem erős érvelése teszi igen becsessé a fejtegetést. Melegen ajánljuk.

Báró Kemény Gábor emlékezete. Irta s a szil-szolnoki ev. ref. egyházmegye által rendezett emlékünnepevényen elmondta Vincze Ödön, kémeri ev. ref. lelkész. Az emlékezet tárgya iránti szeretettől áthatott szép emlékbeszéd ez, mely közel áll ahhoz, hogy predikáció legyen, mert textusa is van s ámennel végződik, de mert egy, Kölcseytől vett mottó is van feléje tűzve s az előadás egyes részletei inkább életrajzszerűek, nevezük e művet emlékbeszédnek, mely, mint ilyen, ismételjük, igen szépen, szerető gonddal íratott, s méltó az elolvasásra.

Máté-Szalka és Vidéke cz. társadalmi hetilapot indít meg újévtől kezdve Kósa Ede jármii ev. ref. lelkész. A lap főmunkatársa Hofbauer Ignác róm. kath. lelkész leend. A lap előfizetési ára egész évre 3 frt, mely M.-Szalkára, Papp Arthur ev. ref. lelkészhez küldendő. Az új lap teljes erővel és igaz jóakarattal szolgálván Máté-Szalka és kiterjedt vidéke érdekeit, bizonyára erős emeltyű leend az ottani társadalmi élet emelésére. Szívesen ajánljuk minden érdeklődő olvasónk figyelmébe.

Emlékirat... Szapáryfalva magyar református telepközség jelen viszonyairól. A 28 lapra terjedő füzet azon elbánásmódot hozza a nagy közönség tudomására, melyben a szegény telepesek a főszolgabíró, a községi bíró és a helyettesjegyző részéről részesülnek. Szomorú dolgok ezek nagyon, melyek egy része az illető egyházmegye beleszólását is nagyon megkívánják, — aminthogy a békésbánáti egyházmegye közelebb tartott gyűlésén csakugyan foglalkozott is a szapáryfalvai egyházközség nehéz, aggasztó viszonyairól.

A Magyar nyelvtörténeti Szótár, melynek minden eddigi füzetéről referáltunk, a X. füzettel immár az első kötetben megjelent. E füzet a hírsítés-izsópos szavakkal foglalkozik. Rendkívül fontos nyelvtörténeti mű ez, mely sok már alig ismert jó magyar szót is fölelevenítve, szavainkról kimutatja, hogy mely régi nyelvemlékekben fordulnak azok elő. E nagy művet a M. T. Akadémia megbízásából Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond szerkesztik, kiadója pedig Hornyásky Viktor. Ajánljuk főleg a nyelvészettel foglalkozók figyelmébe. Egy füzet ára 1 frt.

„A magyar közmondások könyve“ című munka szerző-kiadója lapunk útján tudatja a t. olvasó közönséggel, miszerint műve befejezéséhez közeledik. Miután Szirmay, Dugonics (1. kötet), Ballagi, Erdélyi, Pelkó, Margalics, Lehoczky, Wiegand-Czanyuga és Szvorényi szoroson ily tárgyú munkáit e művéhez forrásul már használta, most arra kéri lapunk t. olvasóit, hogy az esetleg birtokukban levő hasonló tartalmú magyar műveket — nevezetesen Dugonics 2-ik kötetét, Kovács Pál és Noszkó Alajos könyvét — ideiglenes használatra, — valamint a vidékükön gyűjtött magyar közmondásokat és példabeszédeket f. évi nov. végeig — hozzá beküldeni szíveskedjenek. Műve 1890. elején hagyja el a sajtót s — előre nem látott nagy terjedelme (400—450 lap) s az ez által keletkező nagy nyomda-költség miatt — nem mint az előbbi fölhívásban jelezve volt (1 frt), hanem 1 frt 50 kr-ért rendelhető meg. Az előfizetés vagy előjegyzés pedig legkésőbb f. évi decz. 31-ig esz-közlendő, mely időn túl csakis 2 frt bolti áron rendelhető meg a mű. Cím: Sirisaka Andor, Pécssett.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Érettségi vizsgálat a debreczeni ev. ref. főgymnasiumban. Írásbeli 1889. december 16—20-ik napjain, szóbeli december 21-ik napján. A jelentkezést decemberhó 15-ike déli 12 órájáig fogadja el — a gymnasiumi igazgatóság.

Nagy Pál, főiskolánk mult évi októberhóban elhunyt derék tanára iránt a szeretetnek és rokonszenvenek újabb szép jelenségei nyilatkoztak. A boldogultnak testvérbátyja, Nagy Gusztáv úr, meleg szavakban fejezvé ki családjoknak mindazok iránti forró háláját, kik az ő sírját jelölő emlékkő emelése költségéhez kegyes adományokkal járultak, arczképét a főiskolának ajándékozta, melyet a tanárkar köszönettel fogadván, tanári működése helyén, a természettani szertárban rendelt elhelyezendőnek. Sírjának pedig gondozására a függetlenségi kör tagjai: Nagy János 1 frt, Kertész János 1 frt, Dr. Kosár Gábor 1 frt, Jeney Miklós 1 frt, Salánki Ferencz 1 frt, Varkoly József 1 frt, Nagy József 50 kr, összesen 6 frt 50 kr kegyes adományt adtak át kezemhez. Fogadják ezért hálás köszönetünket. Debreczen, 1889. november 6. Tüdős János, gymn. igazgató.

Károli Gáspár emléke. Szűk Károly lelkész úr a t.-kürti ev. ref. egyház adományaként 2 frtot küldött be hozzám Károli sír- és szellemi emlékére. Szőke János esperes úr Érmihályfalváról a gálos-petri egyházból az ev. ref. egyház részéről 1 frtot, Draveczky Gy. és Fráter Vinceze urak részéről szintén 1—1 frtot, Szabó József lelkész úr pedig az adorjáni ev. ref. egyház részéről 2 frt 10 krt küldött. E pénzeket megosztván a két alap között, bejött eddig lapunkhoz a síremlékre 135 frt 37 kr, a szellemi emlékre 130 frt 56 kr, időközi kamattal együtt 266 frt 81 kr, mely összeg takarékpénztárban kamatozik. Debreczen, 1889. november 8. Csiky Lajos.

Nyilatkozat. E lap 42-ik számában Kiss Bertalan keéri lelkész úrhoz intézett válaszom után, nevezett lelkész úr egy magánlevélben arról értesít, hogy azon levélben, melyben ő a szigeti lelkészi állástól való visszavonulásra szólított fel, benne van az: hogy én korteskedéssel toborzottam össze a megválasztatásomat biztosító pártot, — mit pedig én válaszomban kétségbe vontam. Végtelenül sajnálom, hogy erről nekem

tudomásom nem volt, mert ha lett volna, bizonyosan másként hangzik adandó válaszom, mint a hogy hangzott. De mivel én a nyert informatiók alapján még azon időben azon meggyőződésben éltem, hogy ez azon levélből hiányzik: bátran mertem írni azt, a mit írtam. Távol volt tőlem azonban azon gondolat, hogy én Kiss Bertalan lelkész úr állításában kételkedni akartam volna, — hiszen levelemben kifejeztem én, hogy így informálhatta őt valaki, de viszont hangsúlyoztam azt is, hogy minden lelkiismereti furdalás nélkül állíthatom s állítom is, hogy nem korteskedtem. Mivel azonban soraimból azt olvasta ki, hogy én őt meghazudtolni akartam, felkérésére ezennel nyilatkoztatom, hogy: sajnálattal értesültem, miszerint a hozzá intézett levélben csakugyan foglaltatik az, a min ő állításait építé. E hozzá intézett levélre azonban megadván válaszomat legközelebbi soraimban, ez alkalommal már nem reflektálok. M.-Sziget, 1889. nov. 6. Szikszay Zoltán, ev. ref. lelkész.

A rokonság és sógorság fokainak számítása című, 44 ábrával ellátott művem már elhagyta a sajtót s ígéretem szerint f. hó 10-ike után azonnal expediáltatni kezdem. Midőn ezt itt közzé teszem, kérem egyszersmind mindazokat, a kiknél még be nem küldött előfizetések vannak a náluk levő íveken, hogy ezeket annyival inkább szíveskedjenek hozzám eljuttatni, mert a könyv bolti árát, tekintettel a benne levő 44 ábra költséges kiállítására, 1 frt 25 kr-ra tettem s nem sokáig lehetek azon helyzeiben, hogy művemet az előfizetési áron is megküldhessem. Csiky Lajos.

A Protestáns Pap, e Dunántúl, Tolnamegyében Kölesden szerkesztett gyakorlati szakközlöny októberi fűzetével fennállásának tizedik évfordulóját töltötte be. Ez alkalommal viszapillantván multjára, közli eddigi munkatársai hosszú sorozatát s jelzi, hogy 1879. októbertől 1889. októberig hozott 141 költeményt, 229 cikket, 336 ünnepi, alkalmi, közönséges egyházi beszédet, 75 szertartási, 106 halotti beszédet és imát, 307 gyakorlati kérdést, melyek nagyobbára mindmegannyi hasznos eszmecserére szolgáltatnak alkalmat. — Üdvözljük a derék folyóirat derék szerkesztőit s kívánjuk, hogy még több új deccenniumon át teljes erőben és egészségben szerkeszthessék a mi megszokott jó barátunkat, a jó Protestáns Papot.

Dunántúli Protestáns Lap. Mint lapunk mult számában már röviden jelzettük, Révész Kálmán pápai theologiai tanár jövő évtől kezdve, a pápai főiskolai tanárkar, mint kiadó-tulajdonos felszólítására a fenti cím alatt egyházi és iskolai hetilapot indít meg. A lap keletkezésére nézve a felhívás szerint az szolgál legközelebbi okul, hogy a dunántúli ev. reform. egyházkerület Léván f. évi szeptemberhó 20. és következő napjain tartott közgyűlésében 114. szám alatt a következő határozatot hozta: „Az egyházkerületi közgyűlés helyesli és óhajtja egy Pápan szerkesztendő egyházi és iskolai szaklap megindítását, ugyanazért azon esetben, ha azt az erre leginkább hivatott pápai főiskolai tanári kar megindítja, azonkívül, hogy a kerület mindennemű hivatalos közleményeit abban fogja közzétenni, biztosítja a lapot nemcsak erkölcsi támogatásáról, hanem a lap kiadásánál esetleg felmerülő anyagi hiánynak saját pénztárából való fedezését egy évre megígéri“. A program szerint a lap első sorban ugyan a dunántúli egyházkerület és a pápai főiskola érdekeit fogja szolgálni, de figyelemmel fogja kísérni a testvérkerületek és főiskolák életműködését is. Hit-tani álláspontját illetőleg idézi azon szavakat, a melyekkel Révész Imre épen két évtizeddel ezelőtt „Figyelmezőjét“ megindította: „Én a gondolat, a tudomány és lelkiismeret szabadságot

őszintén tisztelem s részemről épen ezen szabadság alapján vagyok tiszta meggyőződéssel híve az evangéliomnak s ennek alapján felekezetünk tanainak is. Ennélfogva az általam szerkesztendő lap az evangéliomi tények és tanok ellen intézendő támadások pártfogója, közlönye és terjesztője lenni semmiképen nem fog". A lap beosztása és tartalma következő lesz: I. Vezércikkek az egyház és iskola körében felmerült kérdésekről. II. Értekezések, dolgozatok a theologiai, bölcsészeti és paedagogiai tudományok köréből. III. Egyházi és iskolai élet. Tudósítások az egyház és iskola körében felmerült nevezetesebb eseményekről. IV. Külföldi szemle. V. Könyvismertetés. VI. Gyakorlati lelkészet. E rovat a fontosabb gyakorlati kérdések megbeszélésére s a lelkészértekezletekről szóló tudósítások közzétételére szolgál. VII. Tárcza, melyben kiválóbb vallásos költemények, vagy jeles egyházi munkálatok fognak időnként közölni. VIII. Vegyes közlemények. IX. Hivatalos rész a főtiszteletű püspöki hivatal körlevelei s egyéb hivatalos közlemények számára. X. Pályázati és más egyéb hirdetések. Az ily beosztás szerint szerkesztendő „Dunántúli Protestáns Lap“ hetenként egyszer, vasárnap a jövő 1890. év januárhó elejétől fogva a pápai ev. ref. főiskola nyomdájában egyházi lapjaink szokott alakjában rendszerint egy ívnyi terjedelemben fog megjelenni. Előfizetési ár: egész évre 4 forint, félévre 2 forint. Az előfizetési pénzek Kis Ernő tanár címére, mint a kit a tanárkar a lap anyagi ügyeinek kezelésével megbízott, Pápara küldendők. — Örömmel üdvözljük a szép programmjával sokat ígérő új egyházi lapot és sok szerencsét kívánunk annak szerkesztéséhez Révész Kálmán barátunknak. Adja Isten, hogy új laptársunk sokat munkálhasson Sionunk épületének emelésében és a magyar református egyház minél inkább egyesítésének nagy művéhez nyerje meg a legjobb erők támogatását. Mi sokat várunk e laptól s bizonyára okunk lesz rá, hogy szeretettel kísérjük pályafutását. Nemes ambícióval telt ifjú szerkesztőjét jól ismerjük arra nézve, hogy lapjához fűzött szép reményeinkben ne csalatkozzunk.

Kérelem. László Albert debreczeni könyvkereskedő tisztelettel kéri a „Reformáció bajnokai“ ívtartóitól az előfizetési ívek mielőbbi beküldését, miután a munka már a hó folyamán megjelenik.

Római katolikus vakbuzgóság. A „szent atya“ arany lelkési jubileuma alkalmával nem állhatta meg, hogy római praxis szerint a túlvilágon is egynehány promotiót ne eszközöljön. Többi közt egy nápolyi kolduló barátot, Fra Egidio Maria di San Giuseppét boldognak nyilvánította. Kánoni szabály szerint a boldogoknak és szenteknek nyilvánítandókra nézve, az illető bibornoki bizottságnak legkevesebb 3 csodájokat szükség „authenticusoknak“ approbálni, hogy a pontifex maximus urbi et orbi tudtára adhassa kijelentését. S íme a századunk elején Nápolyban elhalt Fra Egidio csakugyan tett ilyen csodákat! Consalvo Károly áldozár ezeket a vatikáni okmányok alapján leírta és 1887-ben Rómában közzétette. — Figyeljünk! Egy kofa elejtett és összetört tojásait felszedte és épségben rakta vissza az asszony a kosarába. Egy szegény halásznak elhalt ángolnait megelevenítette. A szentnek e csodát ábrázoló, viaszos vászonra festett képét minden ünnepén kifüggesztik a Sz.-Pasquale templomban. A 3-ik csoda Consalvo szerint ez: A mult században voltak a nápolyi zárdáknak szent

sertéseik és szent teheneik, melyek szabadon jártak-keltek a városban és érdemes dolgot cselekedett, ki ezeket etette. Ily tehene volt Fra Egidio zárdájának is. Egy ízben elveszett a tehén, mert ellopták. De Fra Egidio, mint látnok, elment a tettes mézáróshoz, szemébe mondta neki gaztettét és lement vele a pinczébe, hol a kérdéses tehénnek részeit a tehén bőrére rakatta, egymáshoz illesztette és derékszorító kötéllével keresztet vetve reá, hazamenésre szólította „Catarinellát“, az e nevű zárdai tehent. S íme ez mind megtörtént. S ennek a képét is mutogatják e szentnek ünnepén a templomban! Kérdezzük most már: vajjon Isten helytartója székhelyén, a kijelentés forrásánál, csakugyan vásári góklerságig súlyodt-e a vallás? (A Deutsche Ev. Kirchenzeitung után). Láng Adolf.

Lapunk jelen számához mellékelve küldjük a „Téli Ujság“ előfizetési felhívását. Melegen, osztatlan szeretetünkkel ajánljuk e jó vallásos néplapot a lelkész és a tanító urak s általuk az egész protestáns közönség szíves figyelmébe, jóakarató pártfogásába.

Szerk. posta. S. Sz. J. K a r e z a g. A kilátásba helyezett egyháztörténeti adatokat igen nagy köszönettel fogadom és közlöm. — Z. J. N.-B a j o m. Főleg ha alkalmi, igen szívesen fogadom. Kérek már karácsonyra egyet. — L u x. B u d a p e s t. Örömmel üdvözlöm önt lapunk munkatársai közt. Óhajtom azonban, hogy majd saját neve alatt is írjon. Cikkére mielőbb sor kerül. — L. L. és S a r k a d i urak cikkei jönni fognak lehetőleg már a jövő számban. — F. B. U t r e c h t. Beírtam önt művem előfizetői közé s a jövő hét folyamán útnak indítom azt távol Hollandiába. — K. B. B e r l i n. Levelét vettem, s a lapot küldjük. Társát szívélyesen üdvözölve, kérem tudósításait.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Pályázat

a beregi ev. ref. egyházmegyébe kebelezett hetenyi lelkési állomásra és a kis-lónyai lelkész tanítóságra.

Mindenik jövedelme földhaszonélvezet, termények és stolárékból áll, s hivatalos felszámítás szerint a hetenyi III-ik, a kis-lónyai pedig IV-ed osztályba soroztatott.

Pályázati kérvények a beregi ev. ref. esperesi hivatalhoz bezárólag f. évi december 10-ig Munkácsra küldendők.

Kelt Debreczenben, 1889. nov. 6.

Révész Bálint,
püspök.

JELENTÉS ÉS FELHIVÁS

„TÉLI ÚJSÁG“

czímű

ILLUSTRÁLT, VALLÁSOS NÉPLAP ÜGYÉBEN.

Felesleges dolog lenne fejtegetnem, hogy ma már el nem odázható feladata a hazai protestantismusnak az, hogy a nép vallásos buzdítására és művelésére minden alkalmat megragadjon.

Ennek tudata indította meg a „Téli Ujság“ cz. vallásos irányu olvasmányokat tartalmazó néplapot is.

S most, midőn e vállalat XI-dik évi folyamába lép, tisztelt munkatársaimmal együtt minden hivalkodás nélkül elmondhatom, hogy semmiféle anyagi jutalmazással nem járó munkánk nem esett hijába; mert a hol a lelkész vagy tanító urak nem sajnálták azt a kevés fáradságot, hogy a fentebbi néplapot a hívek figyelmébe ajánlották, s előfizetőket gyűjtöttek: rendszerint kedvelt téli olvasmányává lett ez a népnek, s az általa elhintett jó magvak bizonyára meg is hozzák az óhajtott gyümölcsözést.

A «Téli Ujság» most is az eddigi beosztással, december, január, február hónapban szerdánként fog Budapesten megjelenni. Lehetőleg minden szám hoz egy-egy arc- vagy tájképet. A kiállítás díszes voltát illetőleg, elég az országszerte ösmert Hornyánszky-czégre utalnom.

Az előfizetés föltételei is az eddigiéi maradnak. Minden egyes szám 2 krajczárba kerül. Azonban **10 példánynál kevesebb megrendelés nem teljesíthető. Tíz példány ára, portómentes megküldéssel 2 frt 60 kr, s így tovább.**

A megrendeléseket elfogadja és teljesíti Hornyánszky Viktor akadémiai könyvkereskedő s nyomdatulajdonos (Budapest, a M. T. Akadémia épületében). A pénzküldemények is ő hozzá intézendők.

Közhasznu protestáns vallásos vállalatunkat, kivált a lelkész és tanító urak figyelmébe s pártfogásába ajánlva, vagyok

Makón, 1889. okt. hó.

Teljes tisztelettel
Csécsi Miklós,
ev. ref. lelkész-szerkesztő.

A t. megrendelőket arra kérjük, hogy az előfizetési pénzt vagy ezen az íven, vagy postautalványon mielőbb beküldeni sziveskedjenek, mivel fölös számú példányokat nem nyomathatunk, s a későn érkezőknek teljes példánynyal nem szolgálhatnánk.

Hornyánszky Viktor,
akadémiai könyvkereskedő és könyvnyomda-tulajdonos.

Sorszám	N é v	Lakóhely és utolsó posta	Példány- szám	Előfizetési díj	
				frt	kr.